Vergeving en verzoening (2)

Lezing:

Daarop kwam Petrus bij Hem staan en vroeg: 'Heer, als mijn broeder of zuster tegen mij zondigt, hoe vaak moet ik dan vergeving schenken? Tot zevenmaal toe?' Jezus antwoordde: 'Niet tot zevenmaal toe, zeg Ik je, maar tot zeventig maal zeven. Daarom is het met het koninkrijk van de hemel als met een koning die afrekening wilde houden met zijn dienaren. Toen hij daarmee begonnen was, bracht men iemand bij hem die hem tienduizend talent schuldig was. Omdat hij niets kon terugbetalen, gaf zijn heer bevel dat de man samen met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij bezat verkocht moest worden, zodat de schuld kon worden ingelost. Toen wierp de dienaar zich aan de voeten van zijn heer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal u alles terugbetalen." Zijn heer kreeg medelijden, hij liet hem vrij en schold hem de geleende som kwijt. Toen deze dienaar naar buiten ging, trof hij daar een van zijn mededienaren, die hem honderd denarie schuldig was. Hij greep hem bij de keel en zei: "Betaal me alles wat je me schuldig bent!" Toen wierp deze zich voor hem neer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal je terugbetalen." Maar hij wilde daar niet van weten, integendeel, hij liet hem gevangenzetten tot hij de hele schuld zou hebben afbetaald. De andere dienaren hadden gezien wat er gebeurde. Ze waren zeer ontdaan en gingen naar hun heer om hem alles te vertellen. Daarop liet de heer hem bij zich roepen en hij zei tegen hem: "Je bent een slechte dienaar. Heel die schuld heb ik je kwijtgescholden, omdat je me erom smeekte. Had jij dan geen medelijden moeten hebben met je mededienaar, zoals ik medelijden had met jou?" En zijn heer was zo kwaad dat hij hem in handen van de folteraars gaf tot hij de hele schuld zou hebben terugbetaald. Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft.'

Mt 18,21-35 (NBV21)

Overweging

In deze evangelietekst vraagt Petrus aan Jezus ; "Heer, als mijn broeder of zuster tegen mij zondigt, hoe vaak moet ik dan vergeving schenken? Tot zevenmaal toe?" Waarop Jezus antwoordt : "Niet tot zevenmaal toe, zeg ik je, maar tot zeventig maal zeven". En de tekst eindigt met : "Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft". Blijkbaar is het niet voldoende dat wij zeventig maal zeven keer vergeven, maar moeten we het ook nog "van harte" doen.

"Van harte" betekent voor mij "met het hart". Wie enkel vergeeft omdat hij denkt dat het moet is als iemand die de meubels in zijn huis verplaatst en dan denkt dat hij in een nieuw huis woont. Dit is een illusie. "Vergeven" doe je niet met je verstand alleen. Het heeft ook een affectief-emotionele component; een gevoelscomponent. Het ontstaat vanuit "heelheid van hoofd en hart". "Moeten" werkt onvoldoende; het leidt soms wel tot een tijdelijke gedragsverandering (verhuizen van de meubels), maar het verandert onszelf niet (het nieuwe huis). Ik wil hier wel aan toevoegen dat als je niet van harte kunt vergeven, "elkaar gerust laten" ook al heel wat kan betekenen. Wanneer we ons verplicht voelen van te vergeven gaat de kwaadheid dikwijls ondergronds (onbewust) en wordt "wrok"; een zeer destructieve emotie voor zowel de gemeenschap als de persoon in kwestie. Soms zie je oude mensen die compleet verzuurd zijn door alles wat er hun leven niet vergeven is.

In het Lucas-evangelie laat de evangelist Jezus zeggen wanneer ze hem kruisigen ; "Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen" (Lc 23,34) . Jezus vraagt zijn vader om zijn folteraars te vergeven. Hij (ver)oordeelt en beschuldigt hen niet. In de evangelies plaatst Jezus "oordelen, veroordelen en beschuldigen" tegenover "vergeven" als elkaars tegendelen. Hij zegt dan ook : "oordeel niet, want de maat waarmee jij oordeelt, zul je geoordeeld worden"(Mt 7,1-2) De Jezuïet en psycholoog Anthony de Mello vertaalt de uitspraak van Jezus als "Vader vergeef hun, want ze zijn zich niet bewust (= onbewust) van wat ze doen". Wist het Sanhedrin dan niet wat ze deden? Ja en neen. Ze wisten zeer goed dat ze

iemand uit de weg lieten ruimen,…maar is het niet beter dat één mens sterft dan dat een heel volk te lijden heeft (door de Romeinse bezetter)? Jezus doorziet hun politiek gekonkel en rationalisaties (als psychologisch mechanisme). Ze weten niet wat ze doen (ze zijn zich onvoldoende bewust van wat ze doen). De ultieme vergeving is het doorzien van schuld. Op een andere plaatst zegt hij : "Huichelaars, je ziet wel de splinter in de ogen van de ander, maar niet de balk in je eigen ogen"(Mt 7,3-5)
Weet Poetin dan niet wat hij aanricht in Oekraïne? Natuurlijk weet hij het; maar ook hij (en zijn omgeving) laten zich leiden door imperialistische grootheidswanen. Net zoals het nazi-regime na de ervaren vernedering van de Versaillesakkoorden. Het zijn illusies die de poorten van de hel openen (Bachmoet, Mariopol).
De volksmond zegt dat de weg naar de hel geplaveid is met goede bedoelingen. Helaas schuilt hier veel waarheid in. Goede bedoelingen en idealen kunnen zeer gevaarlijk zijn als men ze niet doorziet. Vader vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.

We kunnen ons hierbij natuurlijk gaan afvragen of we dan maar alles moeten toelaten. Een terechte vraag met een duidelijk antwoord : "natuurlijk niet". Ik wil hier antwoorden met een vergelijking. Het is toch niet omdat een moeder haar rebelse peuter in de hoek zet en een uitbrander geeft dat ze hem haar onvoorwaardelijke liefde ontzegt? Haar liefde verhindert haar niet om kordaat op te treden en grenzen te stellen. Haar liefde verhindert haar wel om haar kind te veroordelen. En peuters weten echt niet waarom ze de dingen doen zoals ze ze doen. Het zou al goed zijn moesten de volwassenen het weten…..meer niet dan wel dus.

Vergeving is ook een "gave" aan jezelf. Het verlost je van de wrok. Je laat het verleden los zodat het je niet langer bezwaart nu en in de toekomst. Ik heb te weinig tijd om dat hier uit te werken – misschien voor een volgende keer.

Vergeving is nog geen verzoening. Om te vergeven heb je niet iemand anders nodig. Je kunt het perfect op/voor jezelf doen (als gave aan jezelf). Om tot verzoening te komen is er wel dialoog nodig waarbij vergeving "met heelheid van hoofd en hart" gevraagd en gegeven wordt. Wordt dit niet geaccepteerd dan zou ik het bijbelse gezegde toepassen : "schud het stof van je schoenen en verlaat deze stad". Het is niet langer jou probleem, maar zijn/haar probleem. Als jezelf niet kunt vergeven, ligt het probleem natuurlijk bij jou.

Er zijn genoeg voorbeelden dat vergeven een mogelijkheid is. Nelson Mandela nam geen wraak toen hij uit de gevangenis van Robbeneiland kwam. Hij vergaf en bouwde aan een nieuw Zuid-Afrika. Maar ook gewone (geen beroemde) mensen zijn in staat tot grote daden van vergeving. Ik denk hierbij aan de moeder van Sanda Dia die één van de Reuzegommers omhelsde of aan de basketspeler die de terroristen van Maalbeek vergaf omdat hij weigerde verder te leven als slachtoffer. Vergeven is een daad van liefde. Het opent de poorten van de hemel.

Ik heb gelezen dat de heiligste plaatsen op aarde, die plaatsen zijn waar haat wordt vervangen door daden van liefde, door vergeving.

André Nuytemans
De Lier, Brugge, 11 juni 2023

P.S. : Na mijn overweging kreeg ik meteen de vraag of ik mij wel bewust van het feit dat Jezus zegt "Vader vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen" en niet "Ik vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen". Misschien kon Jezus hen wel niet vergeven en riep hij zijn Vader om hen te vergeven". Opent dit mogelijkheden voor onszelf als we niet in staat zijn om te vergeven….omdat de pijn te groot is? Om over na te denken.